

УДК 792.2

DOI 10.32461/2226-3209.2.2024.308444

Цитування:

Цисельська О. В. Теоретико-методологічні основи дослідження проблеми становлення та розвитку театральної біографістики. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2024. № 2. С. 399–404.

Цисельська Оксана Володимирівна,
викладач кафедри режисури
та акторської майстерності
Київського національного університету
культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0002-2869-2454>
2013pk@ukr.net

Tsyselska O. (2024). Theoretical and Methodological Basis of Researching the Problems of Establishment and Development of Theatrical Biography. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 399–404 [in Ukrainian].

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ТЕАТРАЛЬНОЇ БІОГРАФІСТИКИ

Мета статті – здійснити комплексний аналіз і узагальнити теоретико-методологічні основи дослідження проблеми становлення та розвитку театральної біографістики. **Методологія дослідження** ґрунтується на застосуванні комплексу теоретичних та емпіричних методів, зокрема, аналізу та синтезу, порівняльно-історичного, структурно-функційного та ін., що дало змогу комплексно розглянути означену проблематику та сформулювати обґрунтовані висновки. Важливим для дослідження є мистецтвознавчий підхід до визначення поняття «театральна біографістика». **Наукова новизна** дослідження полягає у комплексному мистецтвознавчому дослідженні театральної біографістики. На основі ґрунтовного аналізу і систематизації наукового доробку з окресленої проблематики, репрезентовано авторське бачення феномену поняття «театральна біографістика», визначено її критерії. **Висновки.** У результаті проведеного дослідження встановлено, що науково-методологічна розробленість проблеми театральної біографістики знаходиться на початковому етапі та потребує детального обґрунтування і публічного висвітлення у роботах різного формату. Проведене обґрунтування теоретико-методологічних основ дослідження дозволило визначити сутність поняття «театральна біографістика». Означений термін пов'язуємо із процесом створення біографічно-ілюстрованого матеріалу про відому особистість, життєдіяльність якої стала предметом драматургічної розробленості у межах твору, або частини твору, та яка знайшла оригінальне втілення у межах театральної постановки, вистави, перформативного івенту тощо. Відсутні чіткі критерії формування театральної біографістики. Варіативність авторських підходів щодо репрезентації біографічно-персонального та творчо-життєвого здобутку відомих людей, героїв театральних постановок призводить до розбалансованості значущого масиву інформації у царині театального мистецтва. Підсумовано, що у контексті досліджень із театального мистецтва кількість робіт, які присвячено біографіям відомих українських режисерів, драматургів, керівників театрів дуже обмежена. Роботи науковців, предметом дослідження яких стали твори українських драматургів, здебільшого стосуються класики вітчизняної драматургії та, відповідно, відомих історичних постатей української культури, мистецтва. Більшість матеріалу щодо постановок, виконавців, головних героїв вистав розміщено у антологіях вистав, які не популяризуються на достатньому рівні.

Ключові слова: театральне мистецтво, театральна біографістика, теоретико-методологічні основи, критерії, персоналіфікація.

Tsyselska Oksana, Teacher of the Department of Directing and Acting Kyiv National University of Culture and Arts

Theoretical and Methodological Basis of Researching the Problems of Establishment and Development of Theatrical Biography

The purpose of the article is to carry out a comprehensive analysis and generalize the theoretical and methodological foundations of the study of the problem of the formation and development of theatrical biography. **The research methodology** is based on the application of a complex of theoretical and empirical methods, in particular, analysis and synthesis, comparative-historical, structural-functional, etc., which made it possible to comprehensively consider the given problem and formulate reasonable conclusions. Important for the study is the art critic's approach to the definition of the concept of "theatrical biography". **The scientific novelty** of the study consists in a comprehensive art historical study of theatrical biography. On the basis of a thorough analysis and systematization of scientific work on the outlined issues, the author's vision of the phenomenon of the concept of "theatrical biography" is represented, and its criteria are determined. **Conclusions.** As a result of the conducted research, it was established that the scientific and methodological development of the problem of theater biography is at the initial stage and requires detailed justification and public

coverage in works of various formats. The conducted substantiation of the theoretical and methodological foundations of the study allowed us to determine the essence of the concept of "theatre biography". We associate this term with the process of creating biographical and illustrated material about a well-known personality, whose life became the subject of dramaturgical development within the framework of the work, or a part of the work, and which found an original embodiment within the framework of a theatrical production, performance, performative event, etc. There are no clear criteria for the formation of theatrical biography. The variability of the author's approaches to the representation of the biographical-personal and creative-life achievements of famous people, the heroes of theatrical productions leads to an imbalance of a significant mass of information in the field of theatrical art. It is concluded that in the context of theater art research, the number of works devoted to the biographies of famous Ukrainian directors, playwrights, and theater managers is very limited. The works of scientists, the subject of which were the works of Ukrainian dramatists, mostly concern the classics of domestic drama and, accordingly, well-known historical figures of Ukrainian culture and art. Most of the material about productions, performers, main characters of plays is placed in anthologies of plays, which are not popularized at a sufficient level.

Keywords: theatrical art, theatrical biography, theoretical and methodological foundations, criteria, personification.

Актуальність теми дослідження. У світовій культурі театральне мистецтво – одне із найдавніших мистецтв і нараховує близько 25 століть свого існування, розвитку та відповідних етапів становлення. Маючи у своєму арсеналі колосальний драматургічний, акторський, режисерський, сценографічний доробок, театральне мистецтво є не просто віддзеркаленням правди життя людства, а певним дороговказом у вирі реальних перепитій. Варто зазначити, що означена функція театального мистецтва спонукала й до сьогодні спонукає акторів, драматургів, режисерів порушувати найактуальніші питання людства – від зародження життя, й до існування у потойбічній, подорожній у минуле, майбутнє та інше. Завдяки жанровій різноманітності театральне мистецтво задовольняє потреби особистості, а саме: сприяє пошуку естетичної насолоди; мотивує до осмислення та оцінки поведінки; збуджує пізнання природи вчинку; формує потяг до наближення до ідеалу, розкриває процес захоплення подіями; спонукає до осмислення історичних, культурних, соціальних взаємозв'язків людства; дивує і захоплює знайомством із персоналіями та характерним особливостями їх життя тощо. Саме персоналії у театральному мистецтві сформували певний напрям – театральну біографістику, яка стає предметом дослідження останнього часу. Тому на сьогодні є досить важливим і актуальним дослідити теоретико-методологічні основи становлення та розвитку театальної біографістики.

Аналіз досліджень і публікацій. Грунтовність досліджень у галузі театального мистецтва забезпечено достатнім масивом наукових, методичних праць, матеріалів публіцистичного характеру. Серед найбільш розроблених напрямів варто виділити наступні: історія театру, теорія театру, теорія драми, проблеми розвитку акторської та режисерської майстерності та ін. Останнього часу предметом

дослідження стає і театральна біографістика. Утім, проблеми становлення та розвитку театальної біографістики, теоретико-методологічні основи дослідження цього феномену знаходяться на початковій стадії. Частково питання біографістики, персоніфікації у сфері мистецтва тощо висвітлюються у працях У. Конвалюк [3], Л. Левчук [4], О. Овчарук [7], В. Попик [9], О. Суської [10], В. Чишко [11] та ін. Тому поняття театальної біографістики потребує детального обґрунтування.

Мета статті – здійснити комплексний аналіз і узагальнити теоретико-методологічні основи дослідження проблеми становлення та розвитку театальної біографістики.

Виклад основного матеріалу. Приступаючи до аналізу сутності концепту «театральна біографістика», варто зазначити, що вказаний термін є малодослідженим саме у галузі театального мистецтва. А відтак науково-теоретичні основи театальної біографістики знаходяться на етапі розроблення та обґрунтування. Аналізуючи наукові, публіцистичні, художні матеріали щодо біографістики, як явища у науковому форматі, вважаємо за потрібне звернути увагу на характеристику поняття, яку наводить В. Попик. Автор, досліджуючи світоглядні засади розвитку української біографістики та формування національних ресурсів біографічної інформації ХХІ ст., наголошує на тому, що біографічне знання є не лише галуззю гуманітарної науки, а й важливою частиною національної культури, суспільно-політичного, інтелектуального та духовного життя [9, 8]. Продовжуючи обґрунтування значущості біографістики у загальнонауковому форматі, В. Попик стверджує, що національна біографіка не лише працює на потреби науки, освіти, культури, а й справляє доволі багатоплановий вплив на формування національної та громадянської свідомості

співвітчизників, їхніх історичних уявлень і політичних уподобань, життєвих переконань і моральних цінностей, соціальної психології [9, 9]. Зазначена вище актуальність наукового осмислення поняття «біографістика» знайшла реалізацію й у дослідженнях В. Чишко [11]. Обґрунтовуючи біографічні традиції та наукову біографію в історії і сучасності України, автор подає характеристику біографістики, розглядаючи її як окрему галузь історичної науки, об'єктом якої виступає видатна особа в її різноманітних зв'язках із суспільством та в єдності її індивідуального та суспільного. На його думку, біографістика базується, насамперед, на законах історичної методології, методах пізнання людини як особистості в історичному процесі.

Щодо персоніфікації у сфері мистецтва, то вважаємо за доцільне звернути увагу на актуальність означеної проблеми і в сучасному сценічному мистецтві. Так, досліджуючи проблему персонологічного дискурсу вокального мистецтва української естради 1970-х років – початку ХХІ століття, У. Конвалюк пропонує власну інтерпретацію терміну «персоносфера української пісенної естради», яку трактує як сферу реальних персоналій діячів національної пісенної естради (співаків, композиторів, поетів, продюсерів, звукорежисерів, артистів оркестру та балету, дизайнерів одягу і т. д.) та сферу створених ними художніх образів і персонажів [3, 66].

Питання персональної історії та біографістики є основою, що сформували поле даного наукового дослідження – театральну біографістику. Приступаючи до обґрунтування теоретико-методологічних основ дослідження проблеми становлення та розвитку театральної біографістики, варто розглянути чинні моделі взаємозв'язку театального мистецтва та біографістики. Проведений аналіз фахових театральних словників, фахової театральної літератури дає підстави свідчити про факт відсутності терміну «театральна біографістика». Проте, маємо зазначити, що довготривалий час існування театального мистецтва є досить суттєвим та має вагомий теоретичний, історичний, практичний масив напрацювань, що свідчить про існування певних біографічних матеріалів. До цього часу в теорії, історії театру та драми не проводилися узагальнені дослідження щодо обґрунтування театральної біографістики як окремого наукового напрямку. Натомість в історії театального мистецтва існує колосальний доробок щодо життєвого та творчого шляху

фундаторів театального мистецтва, драматургів, режисерів, акторів, педагогів. Також до цього значущого масиву напрацювань слід додати колосальний драматургічний доробок, що присвячено видатним історичним постатям, персоналіям, які своїми вчинками, життєвою позицією, моральними принципами, професіоналізмом, людяністю заслужили право стати героями постановок, вистав тощо.

Вважаємо за доцільне у даному дослідженні сформувати науковий вектор театральної біографістики, який дозволить визначити критерії означеного явища та обґрунтувати сутнісні ознаки театральної біографістики як явища сучасного театального мистецтва. Для обґрунтування критеріїв театральної біографістики потрібно у методологічному аспекті визначити науковий підхід та методи дослідження. Враховуючи визначену проблему дослідження у царині театального мистецтва, найбільш результативним буде застосування персоніфікованого підходу. З цієї точки зору варто виокремити дослідження О. Суської, яка акцентує увагу на тому, що серед численних характеристик комунікації, як поліфункціонального складного процесу забезпечення взаємодії між людьми, одну з найважливіших його складових становить персоніфікація [10, 7]. Під цим терміном авторка розуміє «уособлення певного типу і змісту комунікації (як інтерперсональної, так і масової) конкретною особою, з притаманними саме їй характерними особливостями психокommунікативної організації інформаційного обміну й відтворення тексту (в широкому розумінні цього слова)» [10, 7]. Досліджуючи морально-ететичні шукання Володимира Винниченка, Л. Левчук звертає увагу на значущість персоніфікованого підходу, який сприяє органічному поєднанню історико-культурних процесів із наслідками творчої діяльності конкретної персоналії. Авторка констатує, що персоніфікований підхід дозволяє виокремити саме ту персоналію, творча діяльність якої виразно і переконливо відбила сутність конкретного історико-культурного процесу [4, 115]. Слід також звернути увагу на методологічні обґрунтування персоніфікованого підходу О. Овчарук у контексті дослідження творчої особистості у вимірах феномену національно-культурної пам'яті. Авторка зазначає, що застосування персоніфікованого підходу забезпечує органічне поєднання іманентних ознак історико-культурних процесів, на тлі яких

відбувається формування специфічних особливостей наукової, мистецької спадщини, творчої діяльності творчих постатей [7, 25].

Узагальнюючи наведені наукові позиції щодо доцільності застосування персоніфікованого підходу у межах мистецьких досліджень, можемо із впевненістю розраховувати й на очікувані позитивні результати й у контексті дослідження проблеми театральної біографістики. Наступним методологічним інструментарієм вважаємо біографічний метод. Проаналізуємо функціональність означеного методу у межах дослідження проблем мистецького спрямування. На результативність біографічного методу у контексті організації дослідження з театрознавчої тематики звертає увагу І. Ян. Дослідниця зазначає, що використання методу біографічної реконструкції в мистецтвознавчому дискурсі надає можливості для здійснення аналізу діяльності на українських теренах в аналізований період вітчизняних та західноєвропейських митців, культурно-просвітницьких і музично-театральних об'єднань. Через звернення до реконструкції біографічних даних стало можливим окреслення їх духовно-естетичних векторів, що сформувались на основі багатолітніх національних і регіональних традицій, визначення пріоритетів їх репертуару, що водночас зумовлювали форми та види їх художньо-естетичної та світоглядно-просвітницької діяльності, популяризацію певних мистецьких і культурно-освітніх цінностей [12, 64]. Заслуговує на увагу методологічний аналіз біографічного методу, який подано у статті «Біографічний метод у дослідженні життя та творчості діячів хореографії» за авторством А. Підлипського та О. Аксьонова. Автори акцентують увагу на тому, що біографічне дослідження передбачає необхідність врахування взаємозв'язку індивідуальної історії життя з конкретною культурно-історичною епохою, на тлі якої реалізуються чи не реалізуються, чи реалізуються неповною мірою життєві сценарії [8, 198]. Надалі дослідники наголошують на тому, що теоретико-методологічною основою біографічного методу є феноменологія, яка визнає життя кожної людини як самодостатній, наповнений глибоким смыслом феномен [8, 198]. Отже, узагальнюючи аналіз функціональності біографічного методу у контексті перспектив дослідження розвитку та становлення театральної біографістики, можемо припуститися думки, що визначений

інструментарій спонукатиме до конкретизації наукового пошуку саме у аспекті біографій видатних театральних діячів та персон, які стали взірцем для втілення у театральних постановках, виставах тощо.

Щодо критеріїв театральної біографістики, зазначимо, що аналіз науково-методологічного базису робіт із театрального мистецтва не дає чіткої відповіді щодо застосування критеріїв для опису персоналій, висвітлення біографій відомих особистостей, підходів до створення художніх образів у п'єсах, виставах. Здебільшого – це авторські інтерпретації біографічної інформації про драматургів, організаторів театральної справи, режисерів, оформлені у монографічному форматі, підрозділі дисертації, наукових статтях, есе тощо. Деталізуючи інструментарій дослідження у контексті мистецької методології, О. Клековкін звертає увагу на той факт, що в сучасній біографістиці виокремлюють: індивідуальну, колективну (просопографія), наукову, історичну, контекстуальну, екзистенціональну, модальну, кар'єрну, інтелектуальну біографію (взаємовпливи мислителя, митця минулого та його соціоінтелектуального простору), а також персональну історію і біоісторіографію [2, 106].

Отже, факти аналізу свідчать про існування на практиці такого феномену як «театральна біографістика» та про її фрагментарну розробленість. Гіпотезу щодо функціональності театральної біографістики підтверджують факти, що містяться у наукових пошуках, теоретичні обґрунтування, практичні розробки у царині театального мистецтва. Зокрема, щодо обґрунтування теоретико-методологічних основ дослідження театральної біографістики, варто звернути увагу на низку робіт О. Бондарєвої, яка системно підійшла до проблеми біографії митців та підходів щодо її репрезентації, порушує питання культурно-біографічного канону та визначає певні масивні потоки означеної проблеми [1, 7]. Л. Микуланинець, досліджуючи біографію митця у сучасному науковому дискурсі, звертає увагу на той факт, що «протягом історичного розвитку суспільства біографічні роботи отримували різноманітну експлікацію, трансформувались наукові погляди на їх сутність та функції, проте незмінним залишалось тлумачення вказаного жанру як форми індивідуально-особистісного виміру духовного побутування *homo sapiens*» [5, 135]. Продовжуючи тему біографії митця, привертає увагу дослідження О. Муратової, яка, узагальнюючи висновки щодо дослідження

біографії як форми пізнання особистості митця, вказує на той факт, що сьогодні не існує однозначного й загальноприйнятого розуміння концепції біографії, формулювання її поняття, а тому виникають певні розбіжності в тлумаченні терміну «біографія» [6, 97]. Якщо переходити від узагальненого образу митця до конкретної особи, то маємо зазначити – у межах проведення досліджень з театрального мистецтва тема персоніфікації та біографістики представлена дуже збіднено. У більшості варіантів – це монографічні, публіцистичні видання, наукові статті, що стосуються історії зародження українського театрального мистецтва («Театр корифеїв») та періоду репресованого Відродження (початок ХХІ ст.).

Отже, проведене обґрунтування теоретико-методологічних основ дослідження розвитку та становлення театральної біографістики на прикінцевому етапі дозволило визначити сутність поняття «театральна біографістика» та сформулювати певні уявлення про критерії для означеного явища театрального мистецтва. Щодо сутності поняття «театральна біографістика», то маємо зазначити, що означений термін ми пов'язуємо із процесом створення біографічно-ілюстрованого матеріалу про відому особистість, життєдіяльність якої стала предметом драматургічної розробленості у межах твору, або частини твору, та яка знайшла оригінальне втілення у межах театральної постановки, вистави, перформативного івенту тощо.

За результатами проведеного аналізу наукового доробку вітчизняних дослідників пропонуємо визначити критерії театральної біографістики, а саме: *біографічної ілюстративності; драматургічної розробленості, театральної оригінальності*. Характеризуючи критерій біографічної ілюстративності, передбачаємо, у першу чергу, комплексний підхід до опису біографії видатної особи, митця (драматурга, режисера, актора тощо), у якому висвітлено усі аспекти життєвого, творчого та особистісного становлення. Такий формат біографічної ілюстративності мотивований метою цілісного осмислення діяльності особистості та подальшого розуміння його життєвого творчого шляху, що можуть стати прикладом для наслідування прийдешнім поколінням. Критерій драматургічної розробленості здебільшого важливий для літературних героїв драматургічних творів. Його показником є драматургічна популярність головних героїв, тематик, проблем, які стали предметом літературної розробленості у багатьох авторських інтерпретаціях і не втрачають

популярності до сьогодні. Щодо сутності критерію театральної оригінальності, то тут здебільшого показником є режисерські експлікації, готові постановки про видатних митців, відомих драматургів, акторів, міфологічних героїв, історичних подій, які отримали публічне визнання та удостоєні уваги театральної критики.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному мистецтвознавчому дослідженні театральної біографістики. На основі ґрунтовного аналізу і систематизації наукового доробку з окресленої проблематики, репрезентовано авторське бачення феномену поняття «театральна біографістика», визначено її критерії.

Висновки. Отже, узагальнюючи аналіз наукових робіт з театрального мистецтва й теорії та історії культури, зробимо такі висновки, а саме:

- науково-методологічна розробленість проблеми театральної біографістики знаходиться на початковому етапі та потребує детального обґрунтування і публічного висвітлення у роботах різного формату;

- відсутність чітких критеріїв формування театральної біографістики та варіативність авторських підходів щодо репрезентації біографічно-персонального та творчо-життєвого здобутку відомих людей, героїв театральних постановок призводить до розбалансованості значущого масиву інформації у царині театрального мистецтва та не спонукає до формування єдиної тематики досліджень у межах якої будуть висвітлюватися означені теми;

- у контексті досліджень із театрального мистецтва кількість робіт, які присвячено біографіям відомих українських режисерів, драматургів, керівників театрів дуже обмежена;

- роботи науковців, предметом дослідження яких стали твори українських драматургів, здебільшого стосуються класики вітчизняної драматургії та, відповідно, відомих історичних постатей української культури, мистецтва. Проте більшість матеріалу щодо постановок, виконавців, головних героїв вистав розміщено у антологіях вистав, які не популяризуються на достатньому рівні;

- дослідження, що стосуються тематики діяльності театрів у межах робіт із теорії та історії культури, фрагментарно висвітлюють життєвий та творчий шлях визначних діячів театру. Проте і цей формат є досить важливим для формування загальної картини біографічних досліджень у царині театрального мистецтва;

- у контексті подій останнього десятиліття українська театральна спільнота, науковці, що

опікуються проблемами розвитку театрального мистецтва, докорінно повинна змінити підходи щодо популяризації творчого здобутку національного українського театру та почати формувати гідне наукове поле для нових пошуків та популяризації українського театрального мистецтва на європейському рівні.

Перспективи подальших розвідок у напрямі дослідження тенденцій розвитку театральної біографістики у сучасному українському театрі пов'язуємо з історією становлення вказаного феномену у межах теорії та практики театрального мистецтва.

Література

1. Бондарева О. Є. Нові форми презентації митців як інтелектуальна провокація: проблеми класифікування. *Літературний процес: методологія, імена, традиції*. 2020. № 16. С. 6–15.
2. Клековкін О. Ю. Мистецтво: Методологія дослідження / Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України. Київ : Фенікс, 2017. 144 с.
3. Конвалюк У. В. Персонолічний дискурс вокального мистецтва української естради 70-х років ХХ – початку ХХІ століть : дис. ... канд. мистецтвозн.: 26.00.01 «Теорія та історія культури» / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ, 2020. 320 с.
4. Левчук Л. Морально-естетичні шукання Володимира Винниченка. *Культурологічна думка*. 2012. № 5. С. 115–123.
5. Микуланинець Л. М. Біографія митця в сучасному науковому дискурсі. *Мистецтвознавчі записки*. 2021. Вип. 40. С. 134–138.
6. Муратова О. В. Біографія як форма пізнання особистості митця: сутність, аспекти, інтерпретація. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2020. № 46. Т. 3. С. 94–97.
7. Овчарук О. В. Творча особистість у вимірах феномену національно-культурної пам'яті. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2022. № 2. С. 23–29.
8. Підлипський А. І., Аксьонов А. Б. Біографічний метод у дослідженні життя та творчості діячів хореографії. *Dance Studies*. 2021. Vol. 4. № 2. Р. 195–204.
9. Попик В. Світоглядні засади розвитку української біографістики та формування національних ресурсів біографічної інформації ХХІ ст. *Українська біографістика*. 2008. № 4. С. 8–40.
10. Суська О. О. *Персоніфікація інформаційного обміну* : монографія. Київ : Логос, 2013. 256 с.
11. Чижко В. Біографічна традиція та наукова біографія в історії та сучасності України : монографія. Київ, 1996. 240 с.
12. Ян І. М. Український музично-драматичний театр у системі соціокультурних зв'язків останньої

третини ХІХ – початку ХХ століття : дис. ... докт. мистецтвознавства; спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури» / Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2021. 429 с.

References

1. Bondareva, O. Ye. (2020). *Novi formy prezentatsii myttsiv yak intelektualna provokatsiia: problemy klasyfikuvannia. Literaturnyi protses: metodolohiia, imena, tradytsii*, (16), 6–15 [in Ukrainian].
2. Klekovkin, O. Yu. (2017). *Mystetstvo: Metodolohiia doslidzhennia / Instytut problem suchasnoho mystetstva Natsionalnoi akademii mystetstv Ukrainy*. Kyiv: Feniks, 144 [in Ukrainian].
3. Konvaliuk, U. V. (2020). *Personoloichnyi diskurs vokalnogo mystetstva ukrainskoi estrady 70-kh rokiv KhKh – pochatku KhKhI stolit : dys. ... kand. mystetstvovnavstva; spets. 26.00.01 «Teoriia ta istoriia kultury» / DVNZ «Prykarpatskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stefanyka»*. Ivano-Frankivsk, 320 [in Ukrainian].
4. Levchuk, L. (2012). *Moralno-estetychni shukannia Volodymyra Vynnychenka. Kulturolohichna dumka*, (5), 115–123 [in Ukrainian].
5. Mykulanynets, L. M. (2021). *Biohrafiiia myttsia v suchasnomu naukovomu diskursi. Mystetstvovnavchi zapysky*, (40), 134–138 [in Ukrainian].
6. Muratova, O. V. (2020). *Biohrafiiia yak forma piznannia osobystosti myttsia: sutnist, aspekty, interpretatsiia. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriia: Filolohiia*, 46(3), 94–97 [in Ukrainian].
7. Ovcharuk, O. V. (2022). *Tvorcha osobystist u vymirakh fenomenu natsionalno-kulturnoi pamiaty. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*, (2), 23–29 [in Ukrainian].
8. Pidlypskyi, A. I., Aksonov, A. B. (2021). *Biohrafichnyi metod u doslidzhenni zhyttia ta tvorchosti diiachiv khoreohrafii. Dance Studies*, 4(2), 195–204 [in Ukrainian].
9. Popyk, V. (2008). *Svitohliadni zasady rozvytku ukrainskoi biohrafistyky ta formuvannia natsionalnykh resursiv biohrafichnoi informatsii KhKhI st. Ukrainska biohrafistyka*, (4), 8–40 [in Ukrainian].
10. Susska, O. O. (2013). *Personifikatsiia informatsiinoho obminu : monohrafiiia*. Kyiv: Lohos, 256 [in Ukrainian].
11. Chyshko V. *Biohrafichna tradytsiia ta naukova biohrafiiia v istorii ta suchasnosti Ukrainy monohrafiiia*. Kyiv, 1996. 240 [in Ukrainian].
12. Ian, I. M. (2021). *Ukrainskyi muzychno-dramatychnyi teatr u systemi sotsiokulturnykh zviazkiv ostannoii tretyny KhIKh – pochatku KhKh stolittia : dys. ... dokt. mystetstvovnavstva; spets. 26.00.01 «Teoriia ta istoriia kultury» / Natsionalna akademiia kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*. Kyiv, 429 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 02.04.2024
Отримано після доопрацювання 03.05.2024
Прийнято до друку 10.05.2024